

МОВНІ ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРИЙМЕННИКОВИХ СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ

Гладкоскок Леся Григорівна
к.ф.н., доцент кафедри іноземних мов
для гуманітарних факультетів
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна

Вступ. Проблема класифікації англійського прийменникового словосполучення залишається недостатньо вивченою, оскільки існують розбіжності в поглядах щодо визначення об'єкту прийменникового словосполучення. Існують також різні підходи до його складових частин. З іншого боку, функціонування прийменникового словосполучення в творах сучасної англійської літератури потребує подальшого вивчення, що і зумовлює актуальність даного дослідження.

Стаття присвячена вивченню морфологічних та функціональних особливостей прийменникових словосполучень в сучасній англійській мові.

Основними методами дослідження є методи описового та компонентного аналізу, які ми застосовуємо, аналізуючи морфологію прийменникового словосполучення та функціональний аналіз.

Метою роботи є дослідити прийоми інтенсифікації лексичного значення прийменникового словосполучення.

Емоційний фактор, який лежить в основі емпатизації лексичного значення прийменникових словосполучень, проявляється по-різному, відображаючи ті чи інші особливості людського сприйняття світу в усій його складності. Сам характер екстралінгвістичної реальності, породжуючи необхідність адекватного вираження емоційного відношення до подій та явищ об'єктивного світу, потребує певної форми самовираження. Пошуки відповідної форми для належного вираження людських емоцій привели до

різних формальних прийомів, які в різних мовах виражаються по-різному у відповідності до загальноприйнятих мовних норм та індивідуальних особливостей розмови носіїв даної мови.

Намагання мовного колективу до максимально адекватної експресії мови привело в рух найрізноманітніші мовні ресурси, створило певну систему засобів вираження, які реалізуються на синтаксичному рівні перш за все в бінарні як “найпростішій моделі синтаксичної побудови” [1, 27].

Результати і обговорення. Дослідження способів емпатизації мінімальної синтаксично-семантичної побудови словосполучення на конкретному матеріалі одного з її різновидів (прийменникового словосполучення) дозволяє виявити деякі характерні способи організації мовного матеріалу на мінімальному синтаксичному рівні.

Для емпатизації лексичного значення прийменникових словосполучень використовуються певні способи розташування їх конститuentів, встановлені моделі їх побудови. Звичайне неемфатичне розташування членів прийменникового словосполучення $N + p + M$, яке супроводжується шрифтовим виділенням, відображає звичайну неемфатичну мову. Зміни в порядку їх слідування, принципах їх розміщення, відступ від структурної моделі неминуче пов'язані з семантичним виділенням, посиленням окремих компонентів прийменникового словосполучення, його емпатизацією як елементарної синтаксично-семантичної одиниці.

Одним з найпоширеніших прийомів інтенсифікації лексичного значення прийменникового словосполучення є винесення на перше місце залежного компонента разом з прийменником (модель $p + M + N$). Наприклад:

up the mountain she went on her knees [10, 106].

Виділення залежного компонента прийменникового словосполучення є додатковим засобом емпатизації. Наприклад:

And of this, they would never speak [11, 182].

Прийменник переважно виноситься на перше місце разом з залежним компонентом. Але емпатизація підсилюється, якщо залежний член виступає без

прийменника в препозиції відносно ведучого члена (біля якого в цьому випадку фіксується прийменник). Наприклад:

Some things you just can't do that to [5, 192].

В складних прийменникових словосполученнях при наявності двох розповсюджувачів значення дієслова (безприйменникового та прийменникового) на перше місце виноситься той, на який падає більший смисловий акцент. Наприклад:

A slave passed it to him, glass and liquor he flung into the face of him [7, 197].

Препозиційне розташування залежного члена прийменникового словосполучення відносно головного або супроводжується, або не супроводжується інверсією підмета відносно присудка. Інвертований порядок слів переважно підсилює емпатичне звучання винесеного на перше місце залежного члена прийменникового словосполучення. Наприклад:

The lines of his face hardened, and into his face came a fighting spirit [8, 192].

При наявності кількох прийменниково-залежних членів інтенсифікація лексичного значення прийменникового словосполучення переважно досягається винесенням в препозицію одного з них. Наприклад:

He arrived in the boat with four spear thrusts, got his Winchester, and with it got a man for every shot [4, 100].

Зміна звичайного порядку слідування компонентів прийменникового словосполучення для інтенсифікації його лексичного значення найбільш характерна для дієслівних прийменникових словосполучень, але зустрічається також серед субстантивних та ад'єктивних словосполучень. Наприклад:

To such questions he always had a ready answer [6, 77].

Вміщення в препозицію залежного компонента прийменникового словосполучення іноді супроводжується його розташуванням між конститuantами звороту *it be ...that*, який ще більше емпатизує дане словосполучення. Наприклад:

It was on television that he had come into his own [3, 114].

Доволі значна емпатизація прийменникових словосполучень, які

включають складні дієслівні форми, досягається при розміщенні їх компонентів за моделлю V + p + S + aux, тобто коли допоміжне дієслово йде після словосполучення. Наприклад:

there, taking off from the top of a tall tree, his wings moving up and down with a powerful lazy majesty, was an eagle [8, 106].

Інтенсифікація лексичного значення прийменникових словосполучень з складними пост афіксальними опорними дієсловами досягається інверсією присудка, функцію якого виконує складне дієслово, відносно підмета, причому порядок слідування компонентів пост афіксального дієслова в цьому випадку обов'язково інвертований. Наприклад:

Back went the sisters to the Midlands [11, 81].

Вклинювання залежного компонента дієслівного прийменникового словосполучення між інвертованими компонентами винесеного в препозицію пост афіксального опорного дієслова ще більше інтенсифікує лексичне значення всього словосполучення.

Одним з засобів емпатизації лексичного значення дієслівних прийменникових словосполучень є вживання біля їх опорних дієслів-присудків допоміжних дієслів в стверджувальній формі The Present Simple та The Past Simple Tenses. Наприклад:

String beans never did agree with me ... [5, 86].

Підсилення цієї конструкції досягається через винесення в пропозицію смислового дієслова-присудка, за яким йде підмет та допоміжне дієслово.

Широко використовується засіб інтенсифікації лексичного значення прийменникових словосполучень з пост афіксальними дієсловами, в якому повторюються постпозитивні афікси, що розділені розділовими знаками або сполучником. Наприклад:

... they are rolling round and round in circles ...[2, 114].

Значно рідше зустрічаються випадки, коли постафіксальне дієслово разом з постпозитивним афіксом повторюється для інтенсифікації лексичного значення словосполучення. Наприклад:

And her soul groaned, for she felt *dragged down, dragged down to earth*, as a bird which some dog has got down in the dust [9, 150].

Висновки. В результаті проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

Для емпатизації лексичного значення прийменникових словосполучень використовуються певні способи розташування їх конститuentів, встановлені моделі їх побудови.

Одним з найпоширеніших прийомів інтенсифікації лексичного значення прийменникового словосполучення є винесення на перше місце залежного компонента разом з прийменником.

Зміна звичайного порядку слідування компонентів прийменникового словосполучення для інтенсифікації його лексичного значення найбільш характерна для дієслівних прийменникових словосполучень.

Повторення одного й того ж слова або речення не лише привертає увагу до повторного елемента, як до найбільш важливого, але й додає нові відтінки до змісту.

Інтенсифікація лексичного значення прийменникових словосполучень зростає, коли засоби емпатизації виступають в поєднанні з іншими конститuentами. Комплексне використання різних способів інтенсифікації лексичного значення залежить від встановлених мовних закономірностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Шведова Н. Ю. Активные процессы в современном русском синтаксисе. - М., Просвещение, 1978. - 162 с.
2. London J. Best Short Stories. - Garden City, New York, The Sun Dial Press, 1975. - 598 p.
3. Maugham S. W. The Best Short Stories. - New York, The Modern Library, 1967. - 499 p.
4. Saroyan W. Piano / Modern American Short Stories. - Moscow, Foreign Languages Publishing House, 1970. - 591 p.

5. Steffens L. A Boy on Horseback. - Moscow, Progress Publishers, 1971. - 398 p.
6. Turner E. The Apple of Happiness. – London, New York, Toronto, Hodder and Stoughton, 1970. - 438 p.
7. Walsh J. Not Like This. - Moscow, Foreign Languages Publishing House, 1965. - 580 p.
8. Wells H. G. The Door in the Wall and Other Stories. Moscow, Foreign Languages Publishing House, 1970. - 590 p.
9. Wells H. G. The Invisible Man. - Moscow, Foreign Languages Publishing House, 1980. - 340 p.
10. Wilson M. Live with Lightning. - Moscow, 1977. - 410 p.
11. Wolfe T. The Company / Modern American Short Stories. - Moscow, Foreign Languages Publishing House, 1971. - 590 p.